

Pižmarji

(Iz knjige »ZADNJI PRERIJSKIH LOVCEV«, ki jo je napisal Zane Grey)

Bil je dan pričakovanja v Fortu Chipewayanu. (Na severnem obrežju Athabasca jezera. 57° severne širine in 112° zapadne dolžine). Samotna, na daljnem severu ležeča trgovska točka družbe Hudson-Bai je le redko videla toliko življenja. Indijanski šotori so pokrivali obrežje Suženjske reke. V odeje zaviti Indijanci so stali v dolgih vrstah ob njenem bregu. V bližini me-

vali strmi hribi z golimi vrhovi v purpurenem reliefu.

Neka dolga indijanska roka je pokazala proti jugu. Vse oči so polne pričakovanja zagledale na zelenilu reke črno točko, ki se je vedno bolj večala. Ploščat čoln, z enim samim možem ob veslih, je hitro drčal bliže.

Niti ena bela ali rdeča roka ni prožila tujcu pomoči pri težavnem prista-

sta za pristajanje je v barbarskem dostojanstvu stala gruča glavarjev s prekrižanimi rokami in visoko dvignjenimi glavami, groteskna v pol barbarskem, pol civiliziranem okrasju, toda s temnimi čeli in strogimi pogledi. Na travnatem obrežju so posedali beli možje, trgovci, nastavjarji in nastavljenjenci trgovske postaje.

Oči vseh so počivale na daljnem rečnem ovinku. Tam, kjer je reka izginjala v zelenem robu grmovja, so plesali in plapolali belo se svetlikajoči valovi. Modro junijsko nebo se je kopal v veličastni reki. Z mahom porasla, kakor sulice ošiljena drevesa so se v množici drenjala k vodi.

Na nasprotnem bregu so se obliko-

vanju. Podolgasti, okorni, težko obloženi čoln je kljub vsem naporom veslača potegnil vodni tok mimo mosta za pristajanje. Veslač je svoje vozilo pognal še nekoliko dalje k bližnji peščini in ga privezal k drevesu. Na obrežnem pobočju nad njim so se zbrali Indijanci. Čolnar je pretegnil močno postavo, dvignil rjavi obraz, ki se je zdel okamenel v robati trdoti in vrigel iz ozkih oči oster, hladen pogled po ljudeh nad njim. Srebrnkasto svetlikanje v svetlih laseh je izdajalo njegovo starost.

Dojemljivo, grozljivo neprijetno tišino je pretrgalo škrobotanje taboriščnih predmetov, ki jih je tujec zmetal na majhno travnato teraso v bližini.

Očividno je nedobrodošli tujec prišel od daleč. Njegov čoln, ležeč globoko v vodi, obložen s sodi, zaboji in vrečami pa je izdajal, da se je potovanje šele začelo. Zelo pomenljivi sta bili tudi dve puški vinčestrovki, ki sta se svetlikali na kosu katranastega platna.

s svojo zunanostjo postavili na laž zaničljivo lesketanje svojih oči in ošabnost svojih obrazov. Tvorili so žalostno družino.

Eden, ki je govoril nerazumljiv jezik, je zabučal s svojim ošabnim glasom preko prisluškujoče množice. Ko

Hladnogleda gruča se je zganila in naredila prosto pot, po kateri je prišel visokorasel, suh, sivolas mož. Oblečen je bil v obledelo uniformo in se je zelo uradno držal.

»Ste vi lovec na pižmarje?« je vprašal z glasom, ki ni izražal dobrodošlice.

Čolnar je sprejel osornega govornika s smenljajem, čudnim smehom, pri katerem se je zdelo, da se nobena mišica na obrazu ne premakne.

»Da, jaz sem.« je rekel.

»Poglarvarji plemen Chippewayan in Veliki Sužnji so izvedeli za vaš prihod. Posvetovali so se in se tu zbrali, da se z vami pogovore.«

Na poveljnikov migljaj je vsa družba poglarvarjev odkorakala na plosko obsežno teraso. Postavili so se v polkrogu pred tujca. Za moža, ki je stal pred srditim Sitting Bullom in plemenitim siuškim Črnim gromom, ki je gledal v obraz sokoljeokemu Geronimu, ki je preko puškine muhe krotil pisano operjene, divje Komanče, je nudil ta polkrog divjakov — knezov severa — kaj žalosten pogled.

Preobloženi z lepoticjem, zanikerni in zanemarjeni, so ti nizkorasli možje

je končal, je na poveljnikov ukaz izstopil tolmač, neki mešanec v obliki belokožcev in pričel:

»On pravi: Poslušajte velikega govornika velikih Chippewayanov! Sklicaj je vse poglarvarje južno od velikega Suženjskega jezera. Posvetoval se je. Zvitost bledoličnika, ki je prišel loviti pižmarje, je dobro znana. Bledoličnik naj se vrne v svoja lovišča, naj obrne svoj obraz od severa. Nikdar ne bodo pustili poglarvarji odpeljati pižmarjev iz svoje dežele. Ageter, pižmar, je njih bog. On jim daje krzno in hrano. Če ga bo odpeljal, se nikdar več ne vrne in severni jeleni mu bodo sledili. Poglarvarji in njih ljudstva bi pomrli od lakote. Ukazujejo bledoličniku, naj se vrne in kriče: Nazal Nazal Nazal!«

»Tisoč milj sem prepotoval in povsod sem slišal besedo naza.« je odgovoril lovec z mešanico radovednosti in zaničevanja. »V Edmonsonu so začeli pred menoj bežati indijanski tekači in v vsaki vasi, kamor sem prišel, so se zbrali rdečkožci. Star poglarvar je imel govori, mi pomignil naj se vrnem ter mi s klicanjem te besede kazal proti severu. Kaj pomeni to?«

»Tega ne ve noben belec, tega ne pove noben Indijanec.« je odgovoril tolmač. »Trgovci mislijo, da pomeni beseda naza Veliko Suženjsko reko, zvezdo severnico, duh severa, severni veter, severni sij in Ageterja, božanskega pižmarja.«

»Povejte tedaj poglavarjem, naj povedo Ageterju, da že štiri mesece lazim za nekaterimi njegovimi malimi Ageterji in jih mislim še dalje zalezovati.«

»Lovec, zelo ste nespametni,« se je vmešal poveljnik z uradno donečim glasom. »Indijanci vam nikdar ne bodo dovolili, da odpeljete s severa živega pižmarja. Oni to žival časte in molijo. Čudež je, da vas niso že zadržali.«

»Kdo naj bi me zadržal?«

»Indijanci. Ubili vas bodo, če se ne vrnete.«

»Ha! To pripovedujete ameriškemu prerijskemu lovcu!«

Lovec je za trenutek umolknil in stisnil oči v ozke špranje, iz katerih je šinil moder ogenj.

»Ni zakona, ki bi mi prepovedal dostop razen indijanske babjevernosti in lakomnosti hudsonske trgovske družbe. Star lisjak sem, ki se ne pusti oslepariti za lep vabo. Že leta si prizadevajo uradniki trgovske družbe za trgovanje s kožuhovino, da bi ne pustili v deželo nobenih raziskovalcev. Niti sir John Franklin, angleški polarni raziskovalec, ni mogel za denar dobiti živeža od njih. Politika družbe je, združiti se z Indijanci proti trgovcem in nastavarjem. Zakaj? Da lahko nemoteno goljufa uboge divjake za njihovo hrano in obleko. Za nekaj drobnarij in odej, nekoliko čaja in ruma izbaranta od njih milijonske vrednosti — dragoceno kožuhovino. Mislite, da ne vem, čemu se mi ni posrečilo udinjati — dragoceno kožuhovino. Mislite, da ne vem, čemu se mi ni posrečilo udinjati kakega Indijanca? Menite, da sem jaz, prerijski lovec, za to prepotoval tisoč milj, da bi se dal oplasiti od vas ali od tolpe prismojenih Indijancev? Ali sem zato štirideset let sanjal o pižmarjih, da se vrnem na jug sedaj, ko sem sever komaj začutil? Ne!«

Predvarno je vsak izmed poglavarjev z glasom sikajoče kače pljunil lovcu v obraz. Medtem, ko so mu naredili to sramoto, je stal negibno. Nato se je okrenil k tolmaču, si mirno obrisal li-

ca in z nenavadnim, hladnim glasom dejal:

»Povejte jim, da kažejo s tem, če pri posvetovanju koga užalijo, svojo naravo. Recite jim, da niso poglavarji, temveč psi. Povejte jim, da niso niti squawe (žene) temveč ubogi, žalostni, sestradani psi. Povejte jim, da se je belokožec bojeval z resničnimi poglavarji, ki so bili divji in pogumni ko orli in da psom obrača hrbet. Recite jim, da je on mož, ki bi jih naučil rediti severne jelene in pižmarje ter jim pokazal, kako se ubranijo mraza in volkov. Toda zaslepljeni so. Povejte jim, da gre lovec na sever.«

V skupščini poglavarjev je završalo kakor naraščajoč grom.

Zvest svoji besedi, jim je lovec obrnil hrbet. Tedaj je videl šiniti iz njegovega čolna mršavega divjaka. Na lovčev strogi klic je Indijanec skočil na suho in pričel bežati. Ukradel je neki sveženj. Posrečilo bi se mu uiti, če ne bi zadel na nepredvideno zapreko, ki je prišla kaj presenetljivo in nepričakovano.

Tatu je zaprl pot belec ogromne rasti. Dvoje velikih rok ga je zgrabilo za rame. V trenutku je sveženj zletel iz Indijancevih rok, sam pa je sfrčal v zrak in med glasnim čofotanjem padel v reko. Kriki so oznanili preseenečenje in strah, ki ga je povzročil ta dogodek. Indijanec je ko nor plaval na breg. Nato je zaščitnik tučva v tuji deželi dvignil neko vrečo. Njena vsebina je zazvenela z melodično jeklenim glasom. Vrgel jo je k ostalim taboriščnim predmetom na obrežni sipini in iztegnil orjaško, prijazno desnico.

»Ime mi je Rea,« je rekel z globokim, votlim glasom.

»Meni pa Jones,« je odvrnil lovec.

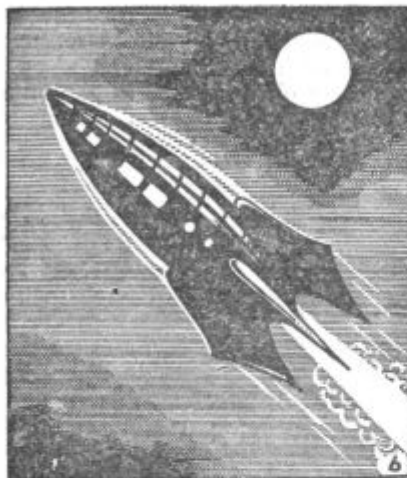
Hitro je segel v ponujeno mu desnico. Pred tem orjaškim možem se je sam zdel kakor pokvečena senca. Visok je bil meter petindevetdeset cm, v plečih za meter širok. Cela gora kosti in kit. Izrazita, kocasta glava mu je ležala na bikovskem vratu. Širok obraz z nizkim čelom, buldogova brada, velike temne oči, bele in grozne kakor pri pumi, vse to ga je označevalo za nasilneža.

»Gospod trgovec!« je zaklical poveljnik. »Dobro premislite, preden začnete z lovcem na pižmarje kaj skupnega!«

[Dalje prihodnjik]

Kakšno bo letalo bodočnosti

Vseposod na svetu se razmotriva vprašanje raketnega letala, ki naj bi omogočilo raziskavanje vesmirja. Ven-

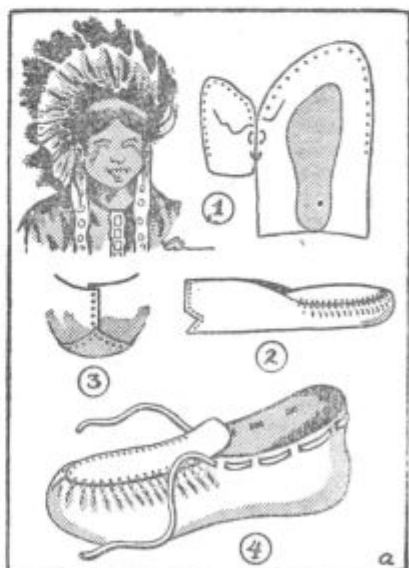

dar se je misel, da bi uporabljali kot gonilno silo eksplozivne snovi, že zdavnaj preživela. To bi bilo le nekoliko preveč nevarno in neizvestno. V novejšem času preizkušajo v omenjeno svrhu mešanice gonilnih snovi kot n. pr. bencin, eter itd. — S stališča gole teorije je taka vožnja, n. pr. na luno, vsekakor mogoča, problem je le v tem, kako in kje namestiti v letalu ogromne množine kuriva, ki bi ga bilo treba vzeti s seboj. Računi so pokazali, da bi morala biti raketa, ki bi preletela razdaljo med zemljo in luno v 5 dneh, založena približno s 45 tonami kuriva. Za pristanek in povratek pa bi zado-stovalo komaj 300 ton. Na zemljo bi se pač hotel vsakdo vrniti.

Pristni indijanski mokasini

V vsaki trgovini z usnjem dobite nekaj ostankov mehkega usnja; 2 mm debel boxcalf bo še najbolj ustrezal vašemu namenu. Doma stopite z boso nogo na kos papirja in začrtajte ob njej obrise vaših stopal. Tako dobljene podplate bodočih opank izrežite iz papirja in položite na usnje, katerega

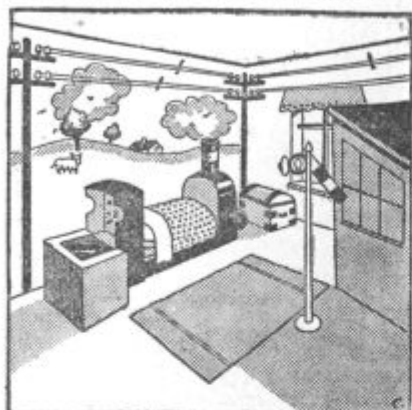
prikrojite, kakor kaže 1. obrazec na naši sliki. Podplat je označen temneje, ob kraju pa je napuščeno usnje za vrhnje dele. Tik odrežite le ob peti, ob ostalem robu pa pustite kake 4 cm širok pas. Za vrhnja dela prirežite dvoje kosov, ki se morata ujemati s podplati, vendar sta za pičlo polovico krajša od podplatov. S šilom napravite ob robovih luknjice, kot so označene na sliki. Oba dela morata imeti enako število luknjic, sicer bi ju ne mogli pravilno speti s tankim usnjemim jermenom, kot je to potrebno. Preden pričnete s šivanjem, si risbo dobro oglejte! Vsak konec jermena vdenete v posebno šivanko, nato pa ju pretikate navzkriž kakor vezaljkice pri čevljih. Ko ste na ta način oba dela sešili, napravite močan vozle, da se ne moreta razpustiti. Ker je število luknjic ob robovih obeh delov enako, se bo moral spodnji večji del prilagoditi zgornjemu, kar bo povzročilo nagubanje. Sedaj mokasine enostavno obujete, nesešite dele zapognete okrog pete in zaznamujete s svinčnikom mesta, na katerih vam usnje preostaja. Ko prirežete peti, kakor je razvidno iz 2. obrazca, preluknjate robove in jih se-

šijete s trdnim križnim ubodom (obrazec 3.). Gotove mokasine opremite še z vezaljkami ali preprostimi jermeni, ki ju prevlečete skozi luknjice, napravljene ob gornjem robu. Obrazec 4 kaže izdelano obuvalo.

Sobica, ki si jo želi Peterček

Peterček sanjari o vsem, kar je z železnico v kakršnikoli zvezi. Zato si želi posteljo v obliki lokomotive, na-

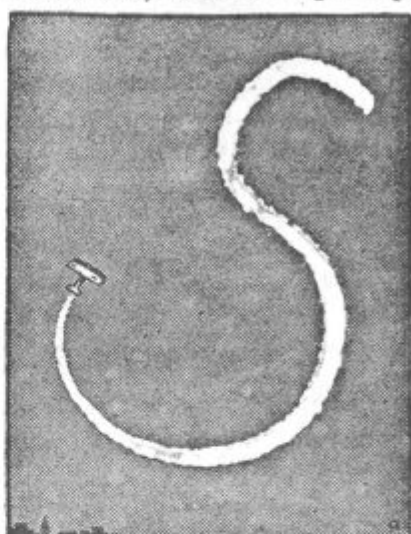
mesto svetilke signalno znamenje za ustavljanje vlakov, omaro kot čuvajnico, stene preprežene s telegrafskimi žicami, a na stenah naslikane pokrajine, kot jih je videti skozi okno železniškega voza.

Kako piše letalec na nebu

Na naši sliki vidite letalca, ki piše na nebo črko »S«. Po sliki bi sklepali, da se ne giblje ravno v izrednih višavah in tudi črke niso posebno velike. Običajno pa je opaziti letalca, kadar opravlja tako delo, kot neznatno točko na obzorju, kajti dvigniti se mora, če hoče svojo nalogo dobro izvršiti, najmanj 4000 m nad zemljo. To vam bo bolj umljivo, če vam povemo, da morajo biti posamezne črke pol kilometra, — da, tudi cel kilometer visoke. Letalec sam ne more videti obrazcev, ki jih proizvaja; zanašati se mora le na svoje čute. Vse, kar je dostopno njegovim očem, so goste bele megle, skozi katere se kreta. Ker pa morajo biti črke med sabo vendarle enako velike, rabi ravnilo v obliki časomera, ki nakazuje tudi dele sekund. Da se mora dvigniti v višave nad 4000 m, ga ne sili samo velikost črk, temveč tudi dejstvo, da vlada samo v teh višinskih plasteh skoraj popolno brezvetrje, kar dopušča, da ostanejo črke dolgo časa na nebu, ne da bi se razkadile. Če bi

jih veter sproti razpihal, bi tako pisanje pač ne imelo pravega smisla.

Marsikdo bi pričakoval, da vsame letalec s sabo, kadar se dvigne k pisa-

nju, obsežne posode, napolnjene s snovmi, ki razvijajo meglo. V resnici pa uporablja pri tem le pline iz motorja, ki goni letalo. S preprostim pritiskom na gumb, ki ga ima na plošči pred sedežem, spusti med motorne pline neko kemikalijo, ki jih trenutno pretvori v gosto belo meglo.

Novodoben zemljepisni pouk

Učitelj: Ali znaš povedati, Peter, kje leži Moskva?

Učenec: Približno na 360 valovni dolžini med Berlinom in Bukarešto.

Manica:**Stori dobro**

Med odmorom šolskega pouka se sprehajajo otroci okrog šole in prigrižujejo, kar so si prinesli s seboj. Jabolko, hruško, kos kruha — vse pride prav mladim želodčkom.

Tudi mali Jakec izvleče iz žepa debelo lepo rdeče jabolko. Že hoče ugrizniti, ko zapazi onkraj ograje drobno deklico, hčerko bolne vdove, ki poželjivo upira svoji modri očesci v Jakecovo jabolko.

Jakec skoči k ograji in ponudi jabolko deklici. Jej, s kakšno slastjo zasadi sirotica svoje bele zobke v zreli sad...!

Medtem, ko dekletce hlasno iš, opa-

zuje deček njena upala lica, njeno borbo, od vseh plati zakrpano oblekco. Ubožica se mu zasmili v dno srca. Brž izvleče iz žepa vse kar še ima: dve jabolki, kos kruha in vse daruje deklici, ki se mu lepo zahvali in vsa srečna zbeži domov.

Jakec pa gleda za njo in tako nekam dobro mu je pri srcu...

»Ha, ha, trapček neumnil! Vse si razdal. Zdaj pa le lačen glej kvišku in slino požiraj. Prav ti je, ha, ha, ha,« se posmehuje součenec Griša.

Preden zamore Jakec odgovoriti, že zagrmi tam iz lopice učiteljev glas:

Šram te bodi Griša! Ako že ti sam nimaš srca do ubožcev, vsaj ne ročaj

se onim, ki jim storijo dobro. Pomisli, ko bi bil ti na mestu te deklice — ves reven in lačen — pa bi ne našel človeka, ki bi te nasitil...! Griša, poboljšaj se! —

Ti pa, ljubi Jakec,« pomigne zdaj učitelj Jakcu, »pa zaradi pravkar izvršenega dobrega dela ne boš brez malice, ne. Pojdi sem! Tu ti odstopim svojo kavo in še kos belega kruha zraven, na!«

Jakec ves vesel sreba sladko pijačo in se čuti zelo počaščenega. Učitelj ga zadovoljno opazuje. Nato ga pogladi po gostih laseh:

»Jakec, tvoj mali dar je razveselil troje ljudi. Osrečil in nasitil je lačno deklico. Vesel sem te jaz, ko vidim, da imaš dobro srce. Srečen in zadovoljen si pa gotovo tudi ti sam, ker te hvale tvoja vest. Jakec, ostani dober tudi v bodoče!«

Jutrovčki pišejo

Moj prvi greh. To je bilo še takrat, ko sem bil še zelo majhen fantek. Doma smo imeli mucko. Imel sem jo nepopisno rad. Zelo vesel sem bil, kadar sem ji smel dati mleka ali pa malo mesa. Sicer pa moram povedati, da jo je tudi mama rada imela. Mama je učila mucko na snago. V vežo je postavila zabojček žagovine. Ker je bila mucka že velika, je takoj razumela, čemu je ta zabojček.

Pozimi je postala mucka lena. Najraje je ležala ob štedilniku. Ganila se ni iz kuhinje niti tedaj, ko bi se morala. Mama je odšla na trg. Medtem se muca ponosnaži v kuhinji. Ko pride mama domov, spozna, kaj se je zgodilo. Takrat se je pa nehalo usmiljenje. Muca je imela slabo vest in je hotela pobegniti iz kuhinje. Pa je že bilo prepozno. Že jo drži mamina roka. Uboga mucka je bila tepena. V istem hipu stopim jaz v kuhinjo in zagledam: mama tepe mucko, mojo mucko! Kakor blisk me prešine doslej še nikdar občuteno čustvo nepopisne jeze. Besno planem proti materi, začnem divje udrihati po njej in tulim na ves glas: »Ti ne smeš tepsti moje mucke! Ne! Ne smeš! Ne!« Mama me, ne da bi kaj rekla, samo pogleda. V hipu se zavem, kaj sem storil. Srce me zapče: mamó sem tepel! Bridke solze se mi uderejo iz oči, radi mame in radi mucke. Tedaj me mama poboža in mi pojasni ves dogodek. Zopet sva postala prijatelja.

Še danes se spominjam tega dogodka in me je tudi še sram.

Zagar Jelko, uč. IV. r. narodne šole,
Tržič, Ljubeljska c. št. 3-I. n.

Ljubi stric Matic! Danes se prvič oglašam v Tvojem kotičku in mislim, da ne bo moje prvo pisemce romalo v Tvoj nenasitni koš. Povedati Ti hočem, kaj v časniku najrajši čitam. Najrajši čitam zgodnico »Zakleti grad«, smešnice in pa »Naši kraji in ljudje«. Vsako nedeljo nestrpno čakam »Mlado Jutro«. Prosim Te pa, da bi povečal Mlademu Jutru obseg. Danes bomo zaključili veliko nagradno kegljanje CMD, pri katerem je moj atek prvi. Ampak ne vem, če bo danes kaj, zato ker zmeraj dežuje. Prosim, pridi kaj pogledat v Radeško kotlino. Obenem Ti tudi prilagam križan-

ko, ki mislim, da je prav. Oprosti mi grdi pisavi. Včasih tudi v šoli dobim poleg petice za spis, tudi trojko za pisanje.

Te prav lepo pozdravlja

Zdenka Dolinar, učenka iz Radeč.

Pozdrav

Solnce od nas se poslavlja
rdeči žarki se mu bleste
ko z njimi zemljo pozdravlja
in pada za strme gore.

Iz rodne tam daleč vasi
kjer solnce prav zdaj zahaja
čujem glas zvona, se mi zdi
ki me s spomini navdaja.

Ko glas zvona se več ne čuje
vas moja rodna zdaj zaspí
mir nad njo kraljuje
Bog naj jo čuva vse dni.

Janko Jankovič, dijak gimn.
v Ljubljani.

Danilo Gorinšek:

Materina duša

Če ti umrla mati bo,
telo bo vzela ruša,
kot dih gorak pa pod nebo
zaplavalá bo duša.

In če poznejše dni kedaj
gorak te dih objame,
to vedi, da s teboj tedaj
je duša tvoje mame!

Kdo bi rad imel

ves letnik 1937
„Mladega Jutra“

v obliki knjige za majhen denar?
Pišite na opravo »Jutra«, Knafljeva ul. 5.

Ali veste da severni tečaj ni najbolj mrzla točka na zemlji

Mrzli tečaj se na zemlji nikakor ne ujema s severnim tečajem. Kakor so ugotovili raziskovalci, leži v vzhodni Sibiriji, in sicer pri mestu Oi Mikonu, kjer imajo pozimi do 85° C mraza. Če bi v Oi Mikonu v zimskem času zlili iz vedra vodo, bi vodni curek zamrznil, preden bi dosegel tla. Navadnih toplomerov tamkaj sploh ne morejo uporabljati, ker bi živosrebni steber v stekleni cevki enostavno zamrznil. Na severnem tečaju pade temperatura le redkokdaj do 40° pod ničlo in zelo pogosto ni tam pozimi prav nič mrzleje kakor na evropski celini.

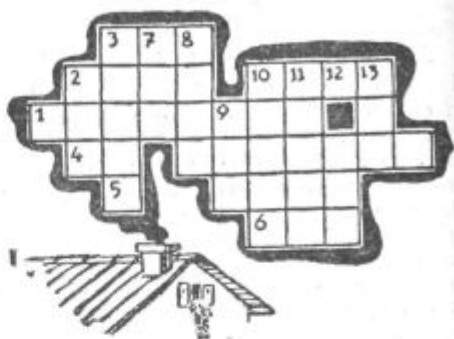
Četudi leži najmrzlejša zemeljska točka v Sibiriji, je podnebje v tej pokrajini zelo ugodno, kajti zrak je izredno čist in svež.

Rešitev uganke

Natakar je profesorja opozoril, da je pozabil v kavarni galoše, ter zamenjal svoj klobuk s klobukom drugega gosta, dežnik pa s palico; — in to vse zaradi razmišljenosti

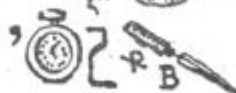
Križanka „Din“

Vodoravno: 2. svetopisemski prerok in zora, 3. povezek, 4. zaimek in pokrajina, 5. »Kinč nebeški«, 6. oče, 1. in 4. pove ime dežele, ki meji za Jugoslavijo.

Navpično: 2. nebesna stran, 3. študent, 7. zaimek, 8. žuželka, 9. pripadnik bratskega naroda, 10. pečina, 11. del konjske opreme, 12. žensko krstno ime, 13. v kožo se ti rad zadre.

REBUS

REŠITEV:

Rešitev križanke

Vodoravno: 1. kap; 4. pomol; 5. sèn; 6. Boris; 7. vir; 8. meket; 9. lok.

Navpično: 1. Kosovel; 2. Amerika; 3. ponirek